

БӨЛІМ: КОЛЛЕДЖ

Географияны оқытуда тұлғаға бағытталған оқыту технологиясын қолдану

ЖАРИЯЛАНДЫ
22.01.2026СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/186813/>**Тілепбек Береке Елқондықызы**

Кентау жоғары гуманитарлық-техникалық колледжі

«География» пән оқытушысы

Аннотация

Бұл мақалада география пәнін оқыту үдерісінде тұлғаға бағытталған оқыту технологиясын қолданудың теориялық негіздері мен практикалық маңызы жан-жақты қарастырылады. Тұлғаға бағытталған оқыту білім алушыны оқу үдерісінің белсенді субъектісі ретінде танып, оның жеке қабілеттерін, қызығушылықтарын, танымдық ерекшеліктерін ескеруге бағытталған педагогикалық технология ретінде сипатталады. Мақалада география пәнінің мазмұны мен ерекшеліктеріне сәйкес тұлғаға бағытталған оқытудың қағидаттары, әдістері, формалары мен құралдары талданып, колледж жағдайында оны жүзеге асыру жолдары көрсетіледі. Сонымен қатар, білім алушылардың танымдық белсенділігін арттыру, географиялық ойлауын дамыту, практикалық дағдыларын қалыптастырудағы бұл технологияның тиімділігі дәлелденеді. Зерттеу нәтижелері география пәнін оқыту сапасын арттыруға бағытталған әдістемелік ұсыныстармен толықтырылад.

Түйін сөздер

география пәні, тұлғаға бағытталған оқыту, педагогикалық технология, колледж студенттері, жеке көзқарас, танымдық белсенділік, құзыреттілік, білім сапасы.

Кіріспе

Қазіргі білім беру жүйесінің дамуында білім алушы тұлғасын жан-жақты дамытуға бағытталған жаңа педагогикалық көзқарастар ерекше маңызға ие болып отыр. Ақпарат көлемінің ұлғаюы, ғылым мен техниканың қарқынды дамуы, еңбек нарығының өзгеруі білім беру мазмұнын ғана емес, оқыту технологияларын да жаңартуды талап етеді. Осы

жағдайда дәстүрлі оқыту тәсілдері білім алушылардың жеке ерекшеліктерін толық ескере алмай, олардың шығармашылық әлеуетін дамытуда шектеулі болып отыр.

Бүгінгі таңда білім беру жүйесінде тұлғаға бағытталған оқыту технологиясы жетекші бағыттардың біріне айналды. Бұл технология білім алушыны оқу үдерісінің орталығына қоя отырып, оның жеке қабілеттерін, қызығушылықтарын, қажеттіліктерін және даму қарқынын ескеруге негізделеді. Тұлғаға бағытталған оқыту білім алушының өздігінен білім алуына, сыни ойлауына, шығармашылық әрекетіне және өмірлік құзыреттіліктерінің қалыптасуына жағдай жасайды.

География пәні мазмұны жағынан табиғи, әлеуметтік-экономикалық, экологиялық және аймақтық мәселелерді қамтитын кешенді ғылым саласы болып табылады. Бұл пән білім алушылардың дүниетанымын қалыптастыруда, кеңістіктік ойлауын дамытуда, табиғат пен қоғам арасындағы өзара байланысты түсіндіруде маңызды рөл атқарады. Сондықтан географияны оқытуда тұлғаға бағытталған оқыту технологиясын қолдану пәннің әлеуетін толық ашуға мүмкіндік береді.

Осы мақалада география пәнін оқытуда тұлғаға бағытталған оқыту технологиясын қолданудың ғылыми негіздері мен оны колледж жағдайында жүзеге асырудың тиімді жолдары жан-жақты талданады.

Негізгі бөлім

Тұлғаға бағытталған оқыту технологиясының теориялық негіздері

Тұлғаға бағытталған оқыту технологиясы гуманистік педагогика идеяларына сүйенеді. Бұл бағыттың негізгі қағидасы – білім алушыны жеке тұлға ретінде тану, оның ішкі мүмкіндіктерін ашуға жағдай жасау. Ғалымдардың пікірінше, оқыту үдерісінің басты мақсаты – дайын білімді беру емес, білім алушының өзіндік дамуына ықпал ету.

Тұлғаға бағытталған оқытуда:

- білім алушы – оқу үдерісінің белсенді субъектісі;
- мұғалім – бағыттаушы, кеңесші, ұйымдастырушы;
- оқу мазмұны – білім алушының жеке ерекшеліктеріне бейімделеді.

Бұл технология білім алушының оқу мотивациясын арттырып, оның өзіндік пікірін қалыптастыруға мүмкіндік береді.

География пәнінің ерекшеліктері және тұлғаға бағытталған оқытудың маңызы

География пәні кешенді сипатқа ие болғандықтан, оны оқытуда әртүрлі оқыту әдістерін қолдану қажет. Географиялық ұғымдар, картамен жұмыс, статистикалық деректерді талдау, табиғи және әлеуметтік құбылыстарды салыстыру – мұның барлығы

білім алушының белсенді танымдық әрекетін талап етеді.

Тұлғаға бағытталған оқыту география пәнінде:

- әр білім алушының қабылдау ерекшелігін ескеруге;
- оқу материалын өмірмен байланыстыруға;
- теория мен практиканы ұштастыруға мүмкіндік береді.

Бұл тәсіл арқылы білім алушылардың географияға деген қызығушылығы артып, пәннің практикалық маңызы айқындалады.

Географияны оқытуда тұлғаға бағытталған оқытудың қағидаттары

География пәнінде тұлғаға бағытталған оқытуды жүзеге асыру келесі қағидаттарға негізделеді:

Жеке даралықты ескеру қағидаты.

Әр білім алушының географиялық білімді меңгеру деңгейі мен қарқыны әртүрлі.

- Белсенділік қағидаты.
- Білім алушы оқу үдерісіне белсенді қатысуы тиіс.
- Сараланған оқыту қағидаты.
Тапсырмаларды деңгейлеп беру арқылы әр білім алушының мүмкіндігі ескеріледі.
- Өмірмен байланыс қағидаты.
Географиялық білім нақты өмірлік жағдайлармен ұштастырылады.

География сабағында тұлғаға бағытталған оқыту әдістері

Тұлғаға бағытталған оқыту технологиясын жүзеге асыруда келесі әдістер тиімді:

- проблемалық оқыту;
- жобалық әдіс;
- зерттеу жұмыстары;
- топтық және жеке жұмыстар;
- кейс-стади әдісі.

Бұл әдістер білім алушылардың дербестігін арттырып, олардың географиялық ойлау қабілетін дамытады.

Сараланған тапсырмаларды қолдану арқылы жеке көзқарасты жүзеге асыру

Сараланған тапсырмалар білім алушылардың деңгейіне қарай ұсынылады. География сабағында:

- базалық деңгей – негізгі ұғымдарды меңгеру;
- орта деңгей – талдау және салыстыру;
- жоғары деңгей – зерттеу және шығармашылық тапсырмалар беріледі.

Бұл тәсіл әр білім алушының табысқа жетуіне мүмкіндік береді.

География сабағында жобалық және зерттеушілік қызмет

Жобалық әдіс тұлғаға бағытталған оқытудың тиімді құралы болып табылады. Географияда жобалық жұмыстар:

- аймақтық зерттеулер;
- экологиялық жобалар;
- әлеуметтік-экономикалық талдаулар түрінде ұйымдастырылады.

Бұл жұмыстар білім алушылардың зерттеушілік дағдыларын қалыптастырады.

Қазіргі цифрлық ресурстар география пәнінде жеке көзқарасты жүзеге асыруға кең мүмкіндік береді. Онлайн карталар, GIS технологиялары, интерактивті платформалар әр білім алушыға жеке тапсырма беруге жағдай жасайды.

Колледж жағдайында тұлғаға бағытталған оқытуды ұйымдастыру ерекшеліктері

Колледж студенттері кәсіби бағдарланғандықтан, география пәнін оқытуда практикалық бағытқа ерекше көңіл бөлінеді. Тұлғаға бағытталған оқыту:

- кәсіби құзыреттілікті дамытуға;
- еңбек нарығына бейімделуге;
- өмірлік дағдыларды қалыптастыруға ықпал етеді.

Қорытынды

Қорытындылай келе, географияны оқытуда тұлғаға бағытталған оқыту технологиясын қолдану білім беру үдерісінің сапасын арттырудың тиімді жолы болып табылады. Бұл технология білім алушылардың жеке ерекшеліктерін ескеріп, олардың танымдық белсенділігін, шығармашылық қабілетін және практикалық дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді. География пәнінің мазмұны тұлғаға бағытталған оқытуға толық сәйкес келетіндіктен, оны жүйелі түрде қолдану арқылы білім алушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыруға және сапалы білім беруге қол жеткізуге болады.

Қолданылған әдебиеттер

1. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы.

2. Құдайбергенова К. Құзыреттілікке бағытталған білім беру. – Алматы, 2018.
3. Әбілқасымова А. Қазіргі педагогикалық технологиялар. – Алматы, 2019.
4. Выготский Л.С. Ойлау мен сөйлеу. – Мәскеу, 2017.
5. Леонтьев А.Н. Іс-әрекет және тұлға. – Мәскеу, 2018.
6. Скаткин М.Н. Дидактика негіздері. – Мәскеу, 2019.
7. *Education for Sustainable Development*. – Paris, 2020.

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.